

SPRÅKSOCIOLOGI - SVENSKANS VARIANTER

En sammanfattning av kap "Mina
språk", s. 106-115

"Svenskan är ett språk, men det kan låta på mer än nio miljoner sätt. Du pratar inte på samma vis med din lärare som med din klasskamrat. Ditt **geografiska ursprung** hörs kanske när du uttalar vissa ord. Men vad kan man mer höra när en människa talar? Hör man var någon står **politiskt**? Att en person är fjorton och inte tjugo? Vilket **kön** hen har? Kan man höra om den som talar **har pluggat vidare**? Eller var någonstans i staden personen bor?

Språkforskare har länge studerat hur individer och grupper skapar olika varianter av språket. Genom att undersöka uttal, ordval, meningsstruktur och samtalsstil försöker man beskriva och förklara varianterna. Språket brukar delas in i geografiska varianter, i **dialekter**, dels i sociala varianter, **sociolekter**. Din alldeles egna variant kallas för din **idiolekt**. Svenskan har alltså, inklusive din, drygt nio miljoner idiolekter." (Ur Lindholm, Sahlin & Stensson "Fixa svenskan 1", s. 107)

SPRÅKET DELAS ALLTSÅ IN I

Dialekter = geografiska varianter

Några stora dialektgrupper i svenska är: norrländska, skånska, dalmål och finlandssvenska.

Lyssna här: <https://www.isof.se/sprak/dialekter/lyssna-pa-dialekter/varmland.html>

Sociolekter = sociala varianter

Några större sociolekter är rinkebysvenska, lidingösvenska och rosengårdssvenska

Idiolekter = individuella varianter

VARFÖR PRATAR VI PÅ OLIKA SÄTT?

- **Språket** en viktig del av vår **identitet**
 - Med språk visar vi (medvetet eller omedvetet) **grupptillhörighet** (ung, gammal, social/geografisk tillhörighet)
- Språkliga skillnader som kan avslöja vår grupptillhörighet kallas för språkets **"schibbolet-funktion"**

VEM BESTÄMMER HUR VI SKA PRATA?

Standardspråk/standardnorm: den språkvariant som upplevs "neutral" och "korrekt"

Prestige: den språkvariant som har hög status

Öppen prestige: alla språkanvändare är medvetna om och accepterar att en viss språkvariation har hög status

Omvänd prestige: språkvariation som generellt har låg status, men som kan ha hög status i vissa grupper.

SER NI NÅGOT MÖNSTER BLAND ORDEN?

God dag

utsökt

arbeta

Hej

gott

jobba

Tjabba

göttmos

harva

FORMELLT VS INFORMELLT SPRÅK – VILKET ÄR VAD?

Exempel 1

Flera av tjejerna i bandet blev jättekända och sålde massor av skivor och det gjorde att publiken vande sig vid tjejer som på scenen spelade allt från gitarr och synt till trummor.

Exempel 2

Flera av tjejbanden nådde stor kommersiell framgång, vilket gjorde att publiken vande sig vid tjejer som på scenen spelade olika typer av instrument.

Exempel 3

Tjejbandens kommersiella framgång resulterade i publikens acceptans av ett kvinnligt framförande av varierade instrument.

OLIKA SITUATIONER KRÄVER OLIKA SPRÅK

Formellt språk

Korrekt och sakligt (opersonligt)

Används för att förklara, utreda, redogöra eller argumentera

Informellt språk

Oplanerat och talspråkligt/personligt

Används för att återberätta personliga upplevelser eller kommentera något som hänt

Diskutera: Varför ska man lära sig att använda både ett formellt och ett informellt språk?

ETT ANNAT SPRÅK ÄR:

<https://www.youtube.com/watch?v=CQAJEAZv25A>

KROPPSSPRÅKET — ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION

- Kan vara omedvetna och okontrollerbara
- Kan användas för att förstärka och övertyga

ICKE-VERBAL KOMMUNIKATION

Finns också i det informella skriftspråket:

FLERSPRÅKIGHET

Andraspråk: innebär att man lärt sig ett annat språk än svenska i en miljö där det brukar talas

Främmande språk: innebär att man lärt sig ett annat språk genom att befinna sig i en annan miljö – t.ex. i ett annat land.

Indelningen beror alltså på:

"hur man har lärt sig språket och hur intimt det andra språket är förknippat med ens identitet och kultur" (Fixa svenskan 1, s. 114)

FLERSPRÅKIGHET FORTSÄTTNING

Kodväxling: innebär att man hämtar vissa ord och fraser från ett språk, men blandar detta med det första språket

"Are you on your way to Ica? Please, buy some knäckebröd."

Transspråkande (fr. *translanguaging*): ett helhetsperspektiv på en persons växlande mellan språk

FÖRDELAR MED FLERSPRÅKIGHET

- Individuell tillgång till fler kulturer
- Bättre arbetsminne
- Mer flexibla
- Lättare att lära sig ännu fler språk
- En tillgång för samhället

NU

1. Arbeta med frågorna 1.-10. på s. 116 i Fixa svenskan.

2. Skriv ner alla ord och deras betydelse som du lärt dig i ett dokument du döper till "Språkvariation ord". Följande ord måste ingå:

dialekt, sociolekt, idiolekt, schibbolet-funktion, standardspråk, prestige, omvänd prestige, formellt språk, informellt språk, icke-verbal kommunikation, flerspråkighet, andraspråk, främmande språk, kodväxling och transspråkande.

3. Arbeta med Diskutera-frågorna på s. 117 i Fixa svenskan.